

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут
«Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних відносин

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор ННІ «Каразінський інститут
міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

«27» серпня 2026 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ УКРАЇНИ

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

(шифр і назва)

спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

(шифр і назва)

освітня програма: «Міжнародні відносини»

(шифр і назва)

спеціалізація: _____

(шифр і назва)

вид дисципліни: за вибором

(обов'язкова / за вибором)

навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

«27» серпня 2026 року, протокол № 1

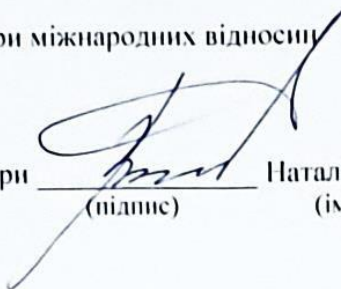
РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин
Лариса ЧЕРНИШОВА

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин

«26» серпня 2026 року, протокол № 1

Завідувач кафедри

Наталія ВІННИКОВА
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини»

Гарант освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини»

Ганна ПАНАСЕНКО
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

«27» серпня 2026 року, протокол №1

Голова науково-методичної комісії

Ганна ПАНАСЕНКО
(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічні зв'язки України» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини» підготовки бакалавра за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Метою викладання** навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічні зв'язки України» є формування у здобувачів знань про порядок організації та розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України та забезпечення набуття практичних навичок з аналізу ефективності розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

1.2. **Основними завданнями** вивчення дисципліни «Зовнішньоекономічні зв'язки України» є:

- засвоїти теоретичні основи зовнішньоекономічних зв'язків України, їх структуру, принципи, форми та основні напрями розвитку;
- опанувати методи аналізу зовнішньоекономічної діяльності України, зокрема у сферах міжнародної торгівлі, інвестиційного співробітництва, валютно-фінансових та кредитних відносин;
- розвинути практичні навички оцінювання сучасного стану та динаміки зовнішньоекономічних зв'язків України, визначення основних проблем і перспектив їх розвитку;
- навчитися застосовувати сучасні економічні теорії, методи та інструменти для дослідження зовнішньоекономічної діяльності України;
- сформувати здатність до професійної комунікації з питань зовнішньоекономічних зв'язків, аргументування власної позиції, розробки рекомендацій та презентації результатів аналітичної роботи;
- розвинути вміння самостійної та командної роботи у процесі дослідження зовнішньоекономічних зв'язків України, оцінювання ризиків і перспектив міжнародного економічного співробітництва.

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120*.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	-й
Семестр	
6-й	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні заняття	
32 год.	год.
Семінарські заняття	
- год.	
Лабораторні заняття	
- год.	год.
Самостійна робота	
56 год.	год.
Індивідуальні завдання	
-	

** у разі формування малочисельних груп обсяг аудиторного навчального навантаження, відведеного на вивчення навчальної дисципліни, зменшується відповідно до Положення про планування й звітування науково-педагогічних працівників Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.*

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті;

- формування наступних фахових компетентностей:

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному;

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях;

СК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні досягти наступних результатів:

РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень;

РН11. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації;

РН17. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

1.8. Пререквізити.

Вивчення дисципліни передбачає наявність у здобувачів попередньо засвоєних знань з освітніх компонентів: «Основи економіки», «Правове забезпечення міжнародних відносин», «Міжнародна економіка», «Міжнародна інтеграція та глобалізація».

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Зовнішньоекономічні зв'язки та їх роль в розвитку національної економіки.

Характеристика категорій зовнішньоекономічної сфери і їх взаємозв'язок. Функції зовнішньоекономічної сфери. Напрями впливу зовнішньоекономічних чинників на національну економіку.

Сутність поняття «зовнішньоекономічні зв'язки» (ЗЕЗ), «зовнішньоекономічна діяльність» (ЗЕД). Основні види і форми ЗЕЗ. Причини і передумови здійснення розвитку ЗЕД. Принципи здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Поняття об'єктів та суб'єктів ЗЕД. Право на здійснення ЗЕД. Місце дисципліни в системі загальноосвітніх і професійноорієнтованих дисциплін. Актуальність та практична спрямованість дисципліни, її структур і послідовність.

Тема 2. Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

Характеристика системи регулювання зовнішньоекономічної діяльності: принципи, цілі, методи. Еволюція системи регулювання ЗЕД в Україні. Національне та наднаціональне регулювання ЗЕД в Україні. Характеристика органів державного регулювання ЗЕД в Україні та їх компетенції. Органи місцевого самоврядування та регіональні аспекти регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Недержавні органи регулювання ЗЕД: торгово-промислові палати, фондові та валютні біржі.

Економічні та адміністративні методи регулювання ЗЕД. Правове регулювання ЗЕД. Реєстрація суб'єктів ЗЕД.

Тема 3. Основні напрями, види і показники розвитку зовнішньоекономічних зв'язків в Україні.

Зовнішньоекономічна політика держави. Сучасні концептуальні підходи до формування зовнішньоекономічної політики України в контексті реалізації національних економічних інтересів. Основні етапи розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Аналіз та оцінка сучасного стану зовнішньоекономічної діяльності України.

Характеристика основних показників розвитку зовнішньоекономічного сектора країни: абсолютні: (обсяг та динаміка зовнішнього товарообігу, торговельне сальдо, генеральна торгівля); відносні (індекс динаміки експорту та імпорту, коефіцієнт покриття імпорту експортом, індекс концентрації експорту, індекс «умов торгівлі», індекс імпортової залежності країни, індекс чистої торгівлі); показники структури (індекс диверсифікації експорту, імпорту, частка продукції обробної промисловості в загальному обсязі експортної продукції, індекс географічної концентрації експорту/імпорту); показники інтенсивності та ефективності зовнішньоекономічних зв'язків країни. Платіжний баланс, його структура та характеристика.

Тема 4. Ціноутворення в процесі реалізації зовнішньоекономічних зв'язків.

Зовнішньоторговельна ціна: сутність, поняття, функції, класифікація зовнішньоторговельних цін. Цінова політика підприємства, обслуговування зовнішньоторговельних цін. Основні фактори ціноутворення в ЗЕД. Принципи визначення світових цін. Трансфертні ціни: сутність, функції. Особливості трансфертного ціноутворення в електронній торгівлі.

Специфіка формування цін на сировинні товари, готові вироби. Етапи формування контрактної ціни. Рівень цін, базис ціни, одиниці виміру ціни. Способи фіксації цін: цінові знижки і надбавки.

Тема 5. Міжнародні розрахунки і банківське обслуговування в процесі реалізації зовнішньоекономічних зв'язків.

Сутність міжнародних розрахунків та необхідність банківського обслуговування у сфері ЗЕЗ. Форми розрахунків: аванс, акредитив, інкасо, платіж за відкритим рахунком, банківський переказ. Види і засоби платежу. Готівковий платіж, авансовий платіж, платіж у кредит. Вексель, чек. Основні види банківських послуг у сфері ЗЕД: депозитних, розрахункових, валютнообмінних та кредитних операцій.

Кореспондентські відносини у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Форми кредитування експортерів та імпортерів. Платіжні системи: SWIFT, CHIPS, TARGET. Система клірингу. Оцінка надійності та вибір банків суб'єктами ЗЕД.

Тема 6. Транспортне обслуговування зовнішньоекономічних зв'язків.

Сутність та система регулювання міжнародних перевезень. Правове регулювання міжнародних перевезень, його види. Організація міжнародних перевезень. Фактори, що впливають на вибір виду транспорту. Особливості міжнародних перевезень різними видами транспорту: морським, залізничним, автомобільним, авіаційним. Товарно-

транспортна документація. Формування ціни на транспортні послуги. Експедиторське обслуговування міжнародних перевезень. Міжнародні транспортні коридори.

Тема 7. Ризики в сфері зовнішньоекономічних зв'язків та їх страхування.

Сутність та класифікація ризиків у ЗЕД. Характеристика транспортних, комерційних, політичних, валютних, митних ризиків та ризиків у міжнародних розрахунках. Методи страхування ризиків у зовнішньоекономічній діяльності.

Особливості самострахування. Способи транспортного страхування та умови страхування вантажів у ЗЕД.

Тема 8. Ефективність зовнішньоекономічних зв'язків.

Економічний аналіз у сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Аналіз виконання зобов'язань з експортно-імпортних операцій. Аналіз динаміки ЗЕД. Аналіз раціональності використання коштів у зовнішній торгівлі: оборотність оборотних коштів у зовнішньоторговельних операціях, аналіз обороту коштів у товарах, аналіз обороту коштів у розрахунках, аналіз накладних витрат при експорті та імпорту товарів.

Методологічні підходи до визначення ефективності ЗЕД. Система показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Оцінка економічної ефективності. Оцінка валютної ефективності експорту та імпорту. Вплив зовнішньоекономічної діяльності підприємства на його фінансові результати.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо- го	у тому числі					усьо- го	у тому числі				
		л	п	с	інд	с.р.		л	п	с	інд	с.р.
Тема 1. Зовнішньоекономічні зв'язки та їх роль в розвитку національної економіки	15	4	4	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні	15	4	4	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Основні напрями, види і показники розвитку зовнішньоекономічних зв'язків в Україні	15	4	4	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Ціноутворення в процесі реалізації зовнішньо-економічних зв'язків	15	4	4	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Міжнародні розрахунки і банківське обслуговування в процесі реалізації зовнішньо-економічних зв'язків	15	4	4	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Транспортне обслуговування зовнішньо-економічних зв'язків	15	4	4	-		7						
Тема 7. Ризики в сфері зовнішньоекономічних зв'язків та їх страхування	15	4	4	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Ефективність зовнішньоекономічних зв'язків	15	4	4	-		7						
Усього годин	120	32	32	-	-	56	-	-	-	-	-	-

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1-2	Зовнішньоекономічні зв'язки та їх роль в розвитку національної економіки	4
3-4	Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні	4
5-6	Основні напрями, види і показники розвитку зовнішньоекономічних зв'язків в Україні	4
7-8	Ціноутворення в процесі реалізації зовнішньоекономічних зв'язків	4
9-10	Міжнародні розрахунки і банківське обслуговування в процесі реалізації зовнішньоекономічних зв'язків	4
11-12	Транспортне обслуговування зовнішньоекономічних зв'язків	4
13-14	Ризики в сфері зовнішньоекономічних зв'язків та їх страхування	4
15-16	Ефективність зовнішньоекономічних зв'язків	4
	Разом	32

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Зовнішньоекономічні зв'язки та їх роль в розвитку національної економіки. <i>Завдання.</i> Визначити особливості сучасних зовнішньоекономічних зв'язків країн. Підготуватись до дискусії з використанням кейс-технологій: «Наслідки впливу зовнішньоекономічних чинників на національну економіку». Інформаційні джерела: 1. Дистанційний курс «ЗЕЗ України», Тема 1. 2. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. Навчально-методичний комплекс дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб.; уклад.: А. Р.Дунська, Г. П. Жалдак, В. Ю. Бондар. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2024. 63 с. 3. Жигулін О. А., Чуханенко О. С., Зайченко М. Д. Зовнішньоекономічна діяльність : навч. посібник. Запоріжжя : ФО-П Однорог Т. В., 2023. - 159 с. - URL: https://hdl.handle.net/11300/31353.	7
2	Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. <i>Завдання.</i> Визначити характерні складові системи регулювання зовнішньоекономічної діяльності: принципи, цілі, методи. Скласти аналітичну таблицю «Економічні та адміністративні методи регулювання ЗЕД», надати їм характеристику. Інформаційні джерела: 1. Дистанційний курс «ЗЕЗ України», Тема 2. 2. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. Навчально-методичний комплекс дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб.; уклад.: А. Р.Дунська, Г. П. Жалдак, В. Ю. Бондар. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2024. 63 с. 3. Жигулін О. А., Чуханенко О. С., Зайченко М. Д.	7

	Зовнішньоекономічна діяльність : навч. посібник. Запоріжжя : ФО-П Однорог Т. В., 2023. - 159 с. - URL: https://hdl.handle.net/11300/31353 .	
3	Основні напрями, види і показники розвитку зовнішньоекономічних зв'язків в Україні. <i>Завдання.</i> Вивчити основні етапи та напрями розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Підготуватись до круглого столу «Види зовнішньоекономічних зв'язків в Україні». Проаналізувати зовнішньоекономічні зв'язки в Україні за показниками структури. Інформаційні джерела: 1. Дистанційний курс «ЗЕЗ України», Тема 3. 2. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. Навчально-методичний комплекс дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб.; уклад.: А. Р.Дунська, Г. П. Жалдак, В. Ю. Бондар. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2024. 63 с.	7
4	Ціноутворення в процесі реалізації зовнішньоекономічних зв'язків. <i>Завдання.</i> Схарактеризувати чинники формування світової ціни. Підготувати проєкт в малих групах «Глобальні тенденції світових цін (за товарними групами)». Розв'язати ситуаційні завдання. Інформаційні джерела: 1. Дистанційний курс «ЗЕЗ України», Тема 4. 2. Жигулін О. А., Чуханенко О. С., Зайченко М. Д. Зовнішньоекономічна діяльність : навч. посібник. Запоріжжя : ФО-П Однорог Т. В., 2023. - 159 с. - URL: https://hdl.handle.net/11300/31353.	7
5	Міжнародні розрахунки і банківське обслуговування в процесі реалізації зовнішньоекономічних зв'язків. <i>Завдання.</i> Вивчити особливості видів та засобів платежу в сфері зовнішньоекономічних зв'язків. Надати характеристику недокументарних форм міжнародних розрахунків. Скласти таблицю щодо відмінностей форм розрахунків у сфері зовнішньоекономічних зв'язків. Підготуватися до розв'язання задач. Інформаційні джерела: 1. Дистанційний курс «ЗЕЗ України», Тема 5. 2. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. Навчально-методичний комплекс дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб.; уклад.: А. Р.Дунська, Г. П. Жалдак, В. Ю. Бондар. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2024. 63 с. 3. Жигулін О. А., Чуханенко О. С., Зайченко М. Д. Зовнішньоекономічна діяльність : навч. посібник. Запоріжжя : ФО-П Однорог Т. В., 2023. - 159 с. - URL: https://hdl.handle.net/11300/31353.	7

6	Транспортне обслуговування зовнішньоекономічних зв'язків. <i>Завдання:</i> Визначити систему регулювання міжнародних перевезень. Підготувати проект в малих групах «Особливості міжнародних перевезень різними видами транспорту». Інформаційні джерела: 1. Дистанційний курс «ЗЕЗ України», Тема 6. 2. Жигулін О. А., Чуханенко О. С., Зайченко М. Д. Зовнішньоекономічна діяльність : навч. посібник. Запоріжжя : ФО-П Однорог Т. В., 2023. - 159 с. - URL: https://hdl.handle.net/11300/31353.	7
7	Ризики в сфері зовнішньоекономічних зв'язків та їх страхування <i>Завдання.</i> Схарактеризувати транспортні, комерційні, політичні, валютні, митні ризики та ризики в міжнародних розрахунках. Підготуватися до ділової гри «Страхова компанія». Підготуватися до розв'язання ситуаційних завдань та задач. Інформаційні джерела: 1. Дистанційний курс «ЗЕЗ України», Тема 7. 2. Жигулін О. А., Чуханенко О. С., Зайченко М. Д. Зовнішньоекономічна діяльність : навч. посібник. Запоріжжя : ФО-П Однорог Т. В., 2023. - 159 с. - URL: https://hdl.handle.net/11300/31353.	7
8	Ефективність зовнішньоекономічних зв'язків. <i>Завдання:</i> Визначити специфіку економічного аналізу в сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Підготуватися до круглого столу «Чинники впливу на ефективність проведення експортних (імпортних) операцій». Розв'язати ситуаційні завдання та задачі з аналізу ефективності ЗЕЗ. Інформаційні джерела: 1. Дистанційний курс «ЗЕЗ України», Тема 8. 2. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. Навчально-методичний комплекс дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб.; уклад.: А. Р.Дунська, Г. П. Жалдак, В. Ю. Бондар. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 63 с. 3. Жигулін О. А., Чуханенко О. С., Зайченко М. Д. Зовнішньоекономічна діяльність : навч. посібник. Запоріжжя : ФО-П Однорог Т. В., 2023. - 159 с. - URL: https://hdl.handle.net/11300/31353.	7
	Разом	56

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання програмою не передбачено.

7. Методи навчання

Відповідність методів навчання та форм оцінювання визначеним результатам навчання за ОПП віддзеркалює табл. 7.1

Таблиця 7.1

Методи навчання та засоби діагностики результатів навчання за освітньою компонентою «Зовнішньоекономічні зв'язки України»

Шифр ПРН (відповідно до ОНП)	Результати навчання (відповідно до ОПП)	Методи навчання	Засоби діагностики /форми оцінювання
РН04	Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень	Лекція, виконання ситуаційних завдань у командах, аналіз отриманих результатів	Оцінювання результатів дослідження на практичних заняттях; розв'язування аналітичних завдань, залікова робота
РН11	Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації	Лекція; пошук джерел інформації (критичний аналіз, інтерпретація), підготовка частини наукового дослідження, її презентація	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, оцінювання аналітичної частини дослідження, залікова робота
РН17	Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності	Лекція, робота з вторинними даними, виконання ситуаційних завдань у командах, презентація результатів досліджень	Оцінювання виконання ситуаційних завдань, аналітичних завдань, залікова робота

8. Методи контролю

Засвоєння тем (поточний контроль) здійснюється на семінарських/практичних заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи здобувача під час лекційних та семінарських/практичних занять (групова дискусія, тренінгові завдання);
- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проєктних завдань в ході індивідуально / командної роботи студентів;
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу (у вигляді тестування);
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати аналітичні та інші завдання;

- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати із застосуванням сучасних інформаційних технологій;
- оцінювання вмінь та навичок збирати та оброблювати дані.

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється після їх завершення на основі проведення **заліку**. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок здобувачів, набутих під час вивчення зазначених тем.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Разом	Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
6	6	8	8	8	8	8	8	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 10 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, тестування, аналізу, інтерпретації результатів дослідження та пропозицій, заліку.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання аналітичних, проєктних завдань дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації наукових джерел, перевірки граматики, стилю та оформлення. Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих проєктних робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких окремих випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: створення візуалізацій, схем або зображень.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (пошук наукових джерел, створення візуалізацій, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недеклароване використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Заходи, спрямовані на дотримання академічної доброчесності для здобувачів освіти:

1. Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

2. Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

3. Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

4. Надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

При вивченні кожного розділу проводиться *поточний контроль*. На семінарському/практичному занятті здобувач може отримати від 1 до 4 балів. При відсутності здобувача вищої освіти на семінарському/практичному занятті без поважної причини та особистої презентації виконаних завдань, але за умови розміщення ним виконаних практичних завдань на платформі Moodle в дистанційному курсі «Інформаційно-аналітична діяльність в міжнародних відносинах», оцінка за завдання виставляється на 1 бал нижча від потенційної.

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі **види активностей та неформальної освіти** здобувача:

– проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Prometheus тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу);

– участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем використання сучасних освітніх технологій (з підготовкою есе, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом);

– участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях з проблем використання сучасних освітніх технологій (в розробці анкетних форм, проведенні опитувань, підготовці та проведенні фокус-груп, обробці результатів дослідження, підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється згідно з нормативно-правовими документами Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Максимальна сума балів за поточним контролем складає **60 балів**.

Таблиця 9.1

Критерії та методи оцінювання поточного контролю

Методи	Критерії оцінювання	Система оцінювання, бали
Робота над аналітичними завданнями	виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній або письмовій відповіді на запитання продемонстрував всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, вміє грамотно інтерпретувати одержані результати; продемонстрував знання фахової літератури, передбачені на рівні творчого використання	3-4
	виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній або письмовій відповіді на запитання продемонстрував повне знання програмного матеріалу, передбачене на рівні аналогічного відтворення, але припустився окремих несуттєвих помилок	2
	виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній або письмовій відповіді на запитання продемонстрував окремі знання програмного матеріалу та не досяг цілей аналогічного завдання	1
Робота над проєктними	виставляється здобувачу вищої освіти, який досяг цілей завдання, виконав ефективно роль ділової гри тощо, продемонстрував здатність застосовувати знання на практиці, обґрунтовувати власну думку	3-4

завданнями, командними роботами тощо	виставляється здобувачу вищої освіти, який частково досяг цілей завдання, виконав роль ділової гри тощо, продемонстрував здатність застосовувати знання на практиці, обґрунтовувати власну думку, проте припускався певних помилок	2
	виставляється здобувачу вищої освіти, який не досяг цілей завдання, частково виконав роль ділової гри тощо, не зміг застосувати знання на практиці, обґрунтувати власну думку	1
Тренінг- курси, дистанційні курси	здобувач повинен надати підтверджуючий документ про закінчення курсів; теми курсів, які відповідають робочій програмі навчальної дисципліни перезараховуються.	6-8 (за тему)
Участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах тощо	здобувач повинен надати підтверджуючі документи (сертифікати учасника заходу, витяги з протоколів тощо).	8
Участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях	здобувач повинен надати підтверджуючі документи (копії наукових публікацій, витяги з протоколів тощо).	8-24

Підсумковий контроль проводиться на основі **заліку**. Кожен з білетів містить 2 теоретичні питання. Максимальна кількість балів, яка може бути нарахована за кожне теоретичне питання, дорівнює 20 балів. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – **40**. Час виконання – до 80 хвилин.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на заліку здобувач на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії **форс-мажорних обставин** здобувачам вищої освіти денної форми навчання надається можливість скласти **залік у тестовій формі** (білет містить 40 тестових завдань, здобувач одержує 1 бал за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Зовнішньоекономічні зв'язки України», режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=9846>.

Таблиця 9.2

Критерії та методи оцінювання підсумкового контролю

Методи	Критерії оцінювання	Система оцінювання, бали
За теоретичне питання залікового білету	здобувач цілком і всебічно розкрив сутність питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.	16-20
	здобувач розкрив сутність питання, вільно оперує поняттями і термінологією, але спостерігаються деякі упущення при відповідях на питання та неточні обґрунтування.	11-15
	здобувач розкрив питання у загальних рисах, розуміє їхню сутність, намагається робити висновки, але слабо орієнтується в джерелах, припускається помилок, матеріал викладає нелогічно.	6-10
	здобувач не розкрив питання навіть у загальних рисах, не розуміє його сутності, не орієнтується в джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно.	0-5

Максимальна кількість набраних балів з дисципліни складає **100 балів**. Оцінювання здійснюється відповідно до шкали ЗВО.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
0-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Чернишова Л.О. Дистанційний курс «Зовнішньоекономічні зв'язки України». URL: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=9846>.
2. Тюріна Н., Карвацька Н. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2024. 408 с.
3. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. Навчально-методичний комплекс дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за освіт. програмою «Менеджмент міжнародного бізнесу» спец. 073 Менеджмент / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: А. Р.Дунська, Г. П. Жалдак, В. Ю. Бондар. Електрон. текст. дані (1 файл). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 63 с.
4. Жигулін О. А., Чуханенко О. С., Зайченко М. Д. Зовнішньоекономічна діяльність : навч. посібник. Запоріжжя : ФО-П Однорог Т. В., 2023. 159 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/31353>.
5. Новак В. О., Мостенська Т.Л. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2024. 494 с.
6. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: методичні вказівки до практичних занять та самостійного вивчення дисципліни для здобувачів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» ОПП Міжнародна економіка перший (бакалаврський) РВО/ укл. О.А. Кулініч, Я.М. Котко [Електронний ресурс] Харків: ДБТУ, 2025. 51 с.
7. Єфімова Г. В., Побережець О. О. Зовнішньоекономічна діяльність України в умовах воєнного стану. *Economic Synergy*. 2024. № 2. С. 63–84. DOI: 10.53920/ES-2024-2-5.

Допоміжна література

8. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. Практикум [Електронний ресурс] : навчальний посібник для здобувачів ступеня бакалавра за освітньою програмою «Менеджмент міжнародного бізнесу» спеціальності 073 Менеджмент / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: А. Р. Дунська, Г. П. Жалдак, В. Ю. Бондар. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 110 с.
9. Тищенко В. Ф. Основи зовнішньоекономічної діяльності та митної справи [Електронний ресурс] : навчальний посібник / В. Ф. Тищенко, В. М. Остапенко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 193 с.
10. Мельник Т. М., Ковальова М. В. Зовнішня торгівля України у контексті процедури спільного транзиту. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2023. № 5. С. 4–17. DOI: 10.31617/3.2023(130)01.
11. Нечипорук А., Котова М., Кочубей Д. Експорт України в умовах воєнного стану. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2023. № 5. С. 18–32. DOI: 10.31617/3.2023(130)02.
12. Дуляба Н. І., Паліса А. Я., Дуляба О. Б. Проблеми розвитку зовнішньої торгівлі України в умовах вітчизняних та світових соціально-економічних викликів. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 56. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-56-149.

13. Власюк Н. І., Андрейків Т. Я. Підходи до оцінювання ефективності зовнішньоекономічної політики України. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2023. № 74. DOI: 10.32782/2522-1205-2023-74-09.
14. Ковальова М. В. Вплив заходів тарифного та нетарифного регулювання на зовнішньоекономічну діяльність. *Економіка та суспільство*. 2023. № 51. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-51-5.
15. Пахолюк О., Дзюбинський А., Безп'ятко О. Вплив митного регулювання на розвиток зовнішньоекономічної діяльності. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-67-174.
16. Палієнко Т. П., Голопотелюк В. В. Трансформація зовнішньої торгівлі України в умовах геополітичних викликів. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2025. № 10. С. 160–168. DOI: 10.18523/2519-4739.2025.10.1.160-168.
17. Лисенко О. Економіко-математичний аналіз статистичних даних зовнішньої торгівлі товарами в Україні. *Економіка та суспільство*. 2025. № 74. DOI: 10.32782/2524-0072/2025-74-98.
18. Shnyrkov, O., Zablotska, R., & Chugaiev, O. The United Kingdom – Ukraine Merchandise Trade: Resilience and Factors. *Actual Problems of International Relations*. 2025. Vol. 1, No. 162. P. 109–126. DOI: 10.17721/apmv.2025.162.1.109-126.
19. Garasymliuk, M., & Olekh, K. Current state and development of Ukraine's foreign trade with the European Union. *Economics and Region*. 2025. Vol. 4, No. 99. DOI: 10.26906/EiR.2025.4(99).4154.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.
2. Закон України «Про Антимонопольний комітет України». URL: <http://www.amc.gov.ua/amc/control/uk>.
3. Закон України «Про захист економічної конкуренції». URL: http://www.amc.gov.ua/amc/control/uk/publish/article%3fart_id=52885.
4. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» URL: http://www.amc.gov.ua/amc/control/uk/publish/article%3fart_id=52901.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення (витяг). URL: http://www.amc.gov.ua/amc/control/uk/publish/article%3fshowHidden1&art_id=143626.
6. Офіційний сайт Державної Служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
7. Статистична служба Європейської комісії (Євростат). URL: www.eurostat.eu.int

12. Особливості навчання за денною формою в умовах дії обставин непереборної сили

В умовах дії обставин непереборної сили освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборотою відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти залік дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Зовнішньоекономічні зв'язки України» <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=9846>.